

DELA VSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 98

Sreda, 11. decembra 1935

Leto X

Iz notranje politike

Beograd, 8. 12. 1935.

Ne bo škodovalo, če opozorim na neke stvari, ki se tičejo izključno domače ali slovenske strankarske politike. — Precej časa je veljal v Ljubljani za zaupnika dr. Kramerja ljubljanski odvetnik dr. Cepuder. Ko pa so zadnjič zborovali ti gospodje in sestavili odbor JNS, je postal predsednik te organizacije dr. Kramer, dr. Cepuder pa je ostal izven odbora in se vrnil nazaj v Narodno odbrano. — V odboru JNS pa je sedaj za Narodno odbrano njen predsednik ljubljanske podružnice, odvetnik dr. Ivo Lulik. Duševna, programatična in osebna zveza med JNS in Narodno odbrano je torej z dr. Lulikom upostavljena. Ta zveza pa se izživlja tako-le: Glasilo narodno odbrambne tiskovne zadruge je uvedlo novo rubriko in jo nazvalo: Žolčni ketiček. — Tam je objavljen telefonski razgovor med pokojnim dr. Gregorjem Žerjavom in Bertlom (dr. Kramerju je Bertl ime) — telefonski razgovor je takole napisan: »Bertl, Bertl — kje so moje ovce!« »Nič ne maraj, Grog! Črede res ni več, ali pašnik nam je še ostal.«

Moram reči, meni se je želodec obračal. Fej! — Kaj morajo biti politični boji res tako ogabni? Danes v prijateljskem objemu, jutri z golico po večeršnjem prijatelju. Kaj čuda, če so taki ljudje brez strahu uganjali v nedavni preteklosti v političnem udejstvovanju take orgije! In ti ljudje so imeli patent, da so zapirali ljudi, jih premeščali in uničevali pod plaščem jugoslovanstva.

Ameriška strokovna zveza in strokovna internacionala

Za sodelovanje proti fašizmu.

(IGB) Letošnji kongres ameriške strokovne zveze se je vršil v Atlantic City. Tudi ta kongres se je bavil z vprašanjem mednarodnih odnošajev do mednarodne strokovne zveze (IGB).

V sporočilu kongresu pravi zveza:

»Svetovno strokovno gibanje se nahaja v novem položaju. Naraščajoče število diktatur pomeni povsod resno nevarnost za svobodne strokovne organizacije...« »Če ni mogoče najti kakšnega učinkujočega orodja za solidarnost delavcev, obstoja nevarnost, da bo strokovno gibanje v deželah, ki meje na diktature, na katere imajo diktature močan gospodarski vpliv, dalje resno pešale. V drugi vrsti prihaja v poštev vojna nevarnost, ki bo z naraščanjem diktatur vedno večja. Sila mednarodnega strokovnega gibanja je morda najučinkovitejši pomoček, ki se more proti takim diktaturam in imperialističnim načrtom boriti. Končno je potrebno, da ameriška vlada kot članica v mednarodnem uradu dela, polaga večjo pažnjo Amerike na pospeševanje mednarodnih norm dela. Odbor je prepričan, da je prišel čas, ko je treba iznova razmišljati o pristopu Ameriške delavske zveze v mednarodno strokovno zvezo. Priporočamo konferenci, da pooblasti predsednika zveze, da se o tem razgovarja z vodstvom mednarodne strokovne zveze.«

IVAN CANKAR

11. decembra 1918. leta je umrl največji slovenski pisatelj Ivan Cankar. Ko je mož še živel in delal, ga takozvana slovenska kulturna javnost ni priznavala; po listih in časopisih so raztrgali vsak njegov spis in ga zavračali kot bolnega človeka, ki ne spada v idilo vernega slovenskega ljudstva. Edino socialistična publicistika in delavstvo je z razumevanjem spremljalo in se navduševalo za njegova dela. Ko pa je umrl, se je zgodilo z njim tako kakor s prvimi in največjim slovenskim pesnikom Prešernom. Ko so videli, da jim njegovo pero ni več nevarno, so se ga »polastili« taki ljudje, ki niso imeli v resnici in v svojem srcu prav nobene stike z njim — ki so mu bili z vsem svojim življenjem in delom bolj tuji, kakor svoje čase njegov cenzor.

Na razne načine so ga hoteli po smrti ponarejati, vsi so ga slavili kot velikega pisatelja, a istočasno so se trudili, da zataje njegov socializem, kljub temu, da je dosegel Cankar višek baš v »Hlapcu Jerneju in njegovi pravici«, tej svetopisemsko veličastni socialni pesnitvi, ki je prva odprla pot slovenski književnosti v svetovno literaturo.

Cankar je bil socialist in upornik po vsem čuvstvom, življenju in delu. To dokazujejo ne samo razni spisi, temveč tudi njegovo udejstvovanje v političnem življenju. Dočim se pretežna večina živčih slovenskih pisateljev in inteligentov izgublja v brezbarvnosti, breznačelnosti ali dela za denar pri katerikoli meščanski tiskovni družbi, dočim je večini živčih slovenskih »izobražencev« socialistično gibanje tuje ali pa smatrajo udejstvovanje v njem za nje poniževalno in se kvečjemu dvignejo do »revolucionarne« romantičnosti, je Ivan Cankar stopil v vrste slovenske socialne demokracije in tudi kandidiral na njeni listi za državnega poslanca. Ni kandidiral v upanju, da postane poslanec, temveč

zato, da širi in propagira socialistično misel, ali kakor je sam pisal prijatelju o svoji kandidaturi: »Na zmago seveda ni misliti, pač pa je delati treba. Sedanjost ni nič, bodočnost je vse.«

O političnem udejstvovanju je ta največji slovenski pisatelj rekel: »Kraljestvo zase je literatura, pritlikavo kraljestvo; pritlikavci se grabijo tam za lase, boré se s papirnimi meči; življenje stoji za plotom in se smeje... Ne v areni literature, v areni življenja sem stal! Niemu, vesoljnemu, vsedosežnemu sem napovedal boj... Prej sem se ukvarjal vse preveč z literaturo in literati, zdaj pa se mi gabi ta zalega: na mesto literature je stopilo življenje, na mesto literatov — ljudje.«

Zato edino socialistično delavstvo iskreno slavi našega največjega mojstra, slavi ga ne »z navdušenimi narodnimi kroki, temveč na enostaven način, da hodi za njim in nadaljuje njegovo delo.«

Danes živimo v času hinavščine, kakor jo je Cankar doživel, ko je zapisal: »Človek že komaj ve, če naj ne pozdravi s »hvaljen bodi Jezus Kristus« prijatelja, ki je še včeraj klical »stran s papeževci!« Ljudje, ki bi bil prisegel nanje, romajo zdaj kar s procesijo v breznačelnost.«

In v tem času, ob sedemnajstletnici smrti Ivana Cankarja, veljajo tudi za nas besede, ki jih je zapisal on ob proslavi Trubarjevega jubileja (Zbr. spisi, II. zv. 405—08):

»Le iz spoznanja resnice raste pravi mladostni pogum in raste z njim upanje v krepko in solčno prihodnost... Kdor se je prilagodil klavni sedanosti, kdor ni pripravljen, da daruje svojo družabno in politično karijero svojemu srčnemu prepričanju, tisti naj pusti Trubarja pri miru ter naj slavi Hrena, njegove kanončke in njegove grmade! — Mi bomo opravili brez njih in brez njih bomo zmagali!«

Tajne volitve v občinah

Nudi se prilika za postopno izvajanje splošne in tajne volilne pravice

Zaradi neprestanega deljenja in komasacije občin v celi državi, zlasti pa v Sloveniji, doteče v mnogih občinah rok za nove volitve.

Z ozirom nato, ker se namerava uvesti tajno in proporčno volilno pravico, se nudi tukaj prva prilika, da se zamenjajo javne volitve s tajnimi.

Prebivalstvo bi tako izprembo občinskega zakona nedvomno živahno pozdravilo, toda tudi režimu mora biti na tem, da poišče primeren in dobrohoten prehod iz sedanega stanja, če se je že odločil, da uveljavi demokracijo na deželi. Najglavnejša

označka demokracije so namreč tajne volitve.

Narodna skupščina, v kateri ima vlada že zanesljivo večino, bi se s tako izprembo občinskega zakona sigurno strinjala, dokler se sklene definitivni novi občinski zakon.

Taka novela bi ne bila nikakršen izreden pojav, ker je bilo za časa diktature cela vrsta takih novel izdanih glede drugih zakonov.

Tak zakon bi nedvomno pospeševal »pomirjenje« in povečal zaupanje, da smo na poti k svobodni demokraciji.

Francoske fašistične organizacije razpuščene

Demokratični duh je zmagal

V francoskem parlamentu se je vršila konec minulega tedna aktualna debata o predlogih glede razpusta privatnih fašističnih oboroženih formacij. Tik pred odločitvijo v debati glede razpusta fašističnih zvez, je vodstvo »Ognjenega križa«, kakor se imenujejo fašisti v Franciji, samo popustilo ter izjavilo, da se razorože fašisti sami.

V imenu socialistov in komunistov je izjavil s. Leon Blum v zbornici, da levica sprejema razorožitev

fašistov na znanje, vendar se pa mora skleniti protifašistični zakon.

Zakon o razpustitvi privatnih vojaških organizacij je bil sklenjen. Lavalovi vladi je bila izrečena zaupnica s 331 glasovi proti 217.

Kriza francoske vlade je s tem srečno prebila najresnejši svoj položaj, ki ga je tvorilo vprašanje fašizma. Glasovanje moramo smatrati za triumf francoske meščanske demokracije.

Prihod pomočnika mednarodnega urada dela v Beograd

Konference in obiski

Pomočnik direktorja mednarodnega urada dela iz Ženeve, profesor Morett, je v ponedeljek prišel v Beograd, da je uradno obiskal vlado, delodajalske in delavske organizacije. Ta dan se udeleži mednarodne konference o nezaposlenosti intelektualne mladine. V torek je obiskal predsednika vlade, ministra socialne politike in zavode delavskega zavarovanja, popoldne pa zvezo delodajalcev. Zvečer pa je obiskal delavske ustanove in organizacije.

Danes pregleda profesor nekaj industrijskih obratov.

Kakor znano je mednarodni urad dela ustanova, v kateri so zastopane države, članice Društva narodov, po predstavnikih delavstva, delodajalcev in vlad. Delavski delegati tvorijo le eno tretjino mednarodne konference dela, ki se sestaja vsako leto najmanj enkrat. Ta tretjina pa se lahko izpremeni tudi v večino, ako delavstvo dobi politično moč v večjem številu držav, katerih vlade bi potem delegirale delavske zastopnike v ta mednarodni forum.

Belgijski socialistični kongres

Delavska stranka hoče delati.

V Bruslju se je vršil od 16. do 17. novembra kongres delavske stranke. Poročilo o koalicijskem delu je odobril kongres s 533.999 glasovi; proti poročilu je glasovalo 26.156 glasov, glasovalo pa ni 11.601 članov.

O drugi točki dnevnega reda »načrt dela« je poročal Maks Buset. Predvsem je potrebno podaljšati šolsko dobo do 16. leta, uvesti štiri-deseturni delovni teden, starostne pokojnine določiti od 60. leta dalje. Od 16. do 60. leta naj pa vsi delajo!

Po Busetu je govoril Vandervelde, ki je pojasnjeval ves politični in gospodarski položaj ter se navdušeno zavzemal za načrt dela.

Po daljši debati je kongres soglasno sklenil resolucijo o načrtu delu, ki pozivlje na splošno mobilizacijo stranke za intenzivno in takojšnjo akcijo v prid načrta dela.

Razširitev pokojninskega zavarovanja za nameščence

Pokojninsko zavarovanje za nameščence s sedežem v Ljubljani ima sedaj zavarovanih nad 10.000 nameščencev v področju Slovenije in Dalmacije. Svobodna strokovna organizacija zasebnih nameščencev že mnogo let zahteva, da se to zavarovanje razširi na vso državo. Pred letom dni je ministra socialne politike pooblastil parlament, da ob ugodni priliki to razširjenje odredi.

Kakor smo že poročali, je minister pozval Pokojninski zavod v Ljubljani, da mu stavi primerne predloge v svrhu izvedbe pooblastila.

Minister ima sicer pooblastila, da razširi pokojninsko zavarovanje v obliki po svojem preudarku, vendar se nadejamo, da se zavarovanje

razširi na vso državo predvsem z istim krogom zavarovancev, ki so obvezani po zakonu že sedaj, oziroma še one, ki jih navajajo naše namošćenske organizacije.

Ljubljansko pokojninsko zavarovanje ima sedaj 315,3 milijonov premijskih rezerv ter je izplaćalo 1934 nad 10,9 milijonov dinarjev rent in odpravnin.

Abesinski spor se bliža koncu

Mussolini ne odneha. — Molck vojnih poročil. — V Ženevi odločitev jutri.

Mussolini ponovno poudarja, da hoće premagati Abesinijo. Zase zahteva vse neamharske pokrajine Abesinije, osrednje pokrajine pa naj obdrži neguš, ki mu Društvo narodov dodeli pomožno vlado, v kateri bo imela Italija prednost.

Laval in Hoare sta imela konferenco. Obljubila sta Mussoliniju večino pokrajine Tigre in Ogaden ter gospodarski vpliv v južnih pokrajinah. Abesinci pa sicer obdrže neodvisnost in dobe pot do morja. Če Mussolini ponudbe ne sprejme, se bo jutri odloćevalo o poostitvi sankcij ter bo logično v akciji sledilo sodelovanje Anglije in Francije.

Italijani napadajo z letali. Mesto Dessie so napadli dvakrat in uničili,

pobili 90 in ranili 200 civilnih oseb. Obmetavali so tudi bolnice in ameriški Rdeći križ z bombami. Zloćinsko početje bo povzročilo pritožbo pri Društvu narodov. Abesinci so mesto izpraznili ter premestili tudi čete.

O abesinski ofenzivi ni posebnih poročil. To bi znaćilo, da je ofenziva bolj strategićnega znaćaja kakor resna ter se rajši pripravljajo na italijansko ofenzivo, ki jo obeta Badoglio, za prvimi postojankami v svojih zavarovanih naravnih utrdbah. V manjših borbah so dosegli Abesinci uspehe, zaplenili zopet mnogo vojnege blaga ter sestrelili več italijanskih letal.

Nacetova življenska in zadnja pot

V nedeljo, dne 8. decembra smo spremili Naceta Miheveca na zadnji poti iz bolnišnićne mrtvašnice na pokopališće k Sv. Križu. Precej več kot tisoć sodrugov, sodrućic in znancev ga je spremljalo na tej poti. Sodelovala je tudi ljubljanska delavska godba »Zarja«. Njegov pogreb je pokazal, kako je pokojnika poznala in cenila Ljubljana.

Narava Nacetova je bila taka, da je hotel biti povsod zraven. Miren je bil sicer, ali narava mu ni dala miru, zato ga srećavamo nad 36 let povsod v gibanju, strokovnem, političnem, kulturnem in gospodarskem. Leta 1887. se je izučil na Vrhniki ključavničarstva. Odpotoval je v Beljak, v Švico in Monakovo, odkoder ga je prijazni Bismarck odtiral domov. Vojaški rok je odslužil na Dumaju. Leta 1893. pa je postal monter v ljubljanski plinarni. Leta 1899. je vstopil v službo v Lienzu, kjer so ga zaradi delavskega gibanja po štirih letih odpustili. Že leta 1904. je dobil službo pri železnici v Trstu, ki jo je zopet zapustil 1912, ko je postal drugi tajnik kovinarske organizacije v Trstu za slovenske pokrajine (poleg Chinssija). Med vojno pa je služil kot vlakovodja na Primorskem. Po vojni se je vrnil v Ljubljano ter organiziral kovinarsko organizacijo, bil ljubljanski občinski svetnik ter nato postal zopet višji monter v ljubljanski plinarni, kjer je opravljal še vedno službo.

Omenjamo le vaćnejše iz njegovega življenja. Leta 1893. je prvić osnoval samostojno kovinarsko or-

ganizacijo, ki se je pozneje centralizirala. Udejstvoval se je namreć v izobraževalnem društvu ter dal iniciativo.

Jako pomembno je Nacetovo časnikarsko sodelovanje. Marsikdo se spominja njegovih zabavnih in satirićnih povestic, ki jih je priobćeval v najrazlićnejših delavskih listih doma, v tujini, v zadnjem času zlasti v ameriškem delavskem tisku. Če bi ne upoštevali zlasti prejšnjega njegovega delovanja v gibanju, pomeni že njegovo pisateljevanje za liste ogromno delo, ki ga moramo visoko ceniti kot delo delavca samouka.

V zadnjih letih je organiziral s tovariši organizacijo strojnikov in kurjaćev, sicer pa sodeloval aktivno v organizaciji ljubljanskih magistratnih uslužbencev.

To so glavni momenti iz Nacetovega neugnanega življenskega boja, iz katerih lahko sklepamo, da je res sodeloval povsod, kjer je mogel.

Pripovedoval mi je sam in drugi, kako so še pred letom 1900 sklicevali po večerih ali zgodaj zjutraj sestanke mladih sodrugov v gozdu za Rožnikom ter jim predavali o socialistićnem delavskem gibanju, kar je bilo takrat nevarna stvar. Vse druge življenske anekdote, kolikor jih ni napisal, je pa pokojnik odnesel v grob, ker se ni rad bahal. Bil je vedno skromen in ljubezniv drućabnik.

Ob grobu sta bila dva nagovora, od katerih je bil jako prisrćen oni predsednika organizacije mestnih uslužbencev.

Poćivaj v miru!

Naša akcija za razširitev »Delavske Politike«

Veliko delavsko zborovanje v Štorah

V nedeljo, dne 8. decembra se je vršila v Štorah veliko delavsko zborovanje v okviru naše akcije za razširitev »Delavske Politike«. Vsi gornji prostori gostilne Adrinek so bili že pred prićetkom shoda nabito polni, tako da tisti, ki so prišli ob doloćeni uri, niso mogli več v dvorano. Štorsk delavstvo, zlasti ono iz šamotne tovarne, ki je skoro stooćstotno organizirano, je s svojo navzoćnostjo na shodu samo sebi izstavilo najlepše sprićevalo zavednosti. Posebej pa gre priznanje zaupnikom, ki so shod organizirali in že tudi vzpostavili aparat, kojega naloga bo, ćuvati uspeh tega impozantnega shoda in ga poglobiti.

Zborovanje je vodil s. Zelić. Govorila sta pa ss. dr. Reisman in Er-

žen o socialni zakonodaji, o potrebi strokovne organizacije in razširjenju »Delavske Politike«, ki naj tvori duševno vez med delavstvom vse države. Izvajanja govornikov so bila sprejeta z živahnim odobravanjem.

Ako bi bilo ostalo samo pri besedah, bi hasek tega shoda ne bil velik. Toda štorsko delavstvo je pokazalo, da je treba preiti od besed k dejanjem. Na samem shodu se je prijavilo 67 novih naroćnikov za »Delavsko Politiko«, ki so obljubili, da bodo list tudi res redno plaćevali in s tem lajšali delo poverjeniškega odbora, ki vodi vse posle v zvezi z agitacijo za »Delavsko Politiko«.

Res, ćast štorskemu delavstvu in še posebej priznanje njegovim zaupnikom!

Velika konferenca delavskih zaupnikov v Celju

Celjsko delavstvo ima danes zelo številen in kvalitativno zelo dober zaupniški kader. To je pokazala tudi konferenca zaupnikov, ki se je vršila v nedeljo, dne 8. t. m. v dvorani Delavske zbornice. Razen celjskih zaupnikov so se udelećili sestanka tudi nekateri zunanji delegati.

Konferenca je bila sklicana v zvezi z akcijo za razširitev »Delavske Politike«, v ćasu, ko zakljućuje list desetletnico svojega obstoja.

Konferenco je vodil s. Svetek, ki je v svojih uvodnih besedah obrazložil pomen sklicane konference in povdaril, da mora roditi v resnici pozitivne uspehe.

Za njim je povzel besedo s. Eržen, ki je orisal vlogo »Delavske Politike« v vprašanju obrambe socialnega poloćaja delavstva, pri delu za

ohranitev in poglobitev organizacijske enotnosti delavskega razreda ter njen pomen za kulturno in politično vzgojo delavcev-dravljjanov, ki se bore za uzakonitev ćim večjih socialnih pravic in svoboćdin.

V daljšem govoru je potem še s. dr. Reisman razpravljal o več zanimivih primerih iz socialne zakonodaje.

Uspeh konference je v tem, da je doloćila agitacijski aparat za razširjanje »Delavske Politike«, dopisnike in informatorje ter tako zagotovila, da bo delo za list res uspešno in trajno.

Konferenca je sklepala v polnem soglasju.

Sodrug, ućite se od celjskih zaupnikov.

Lepo uspelo predavanje v Šoštanju

Minulo nedeljo se je vršilo v Združenem domu predavanje o temi: »Delavec in kmet kot politična faktorja«. Predaval je s. Jelen. Drugi najavljeni predavatelj s. Grćar, ki bi bil moral govoriti o »Kmećkem vprašanju v okviru našega gospodarstva«, je bil nujno zadrzan, radi tega je ta

toćka dnevnega reda odpadla. Po predavanju, ki je trajalo dve uri, se je priglasilo več naroćnikov za »Delavsko Politiko«. Poslušalci so se razšli s trdnim sklepom, da bodo šli na delo za svojo strokovno organizacijo in razširjenje »Delavske Politike«.

Veš, da je edino oroćje v boju za Tvoje pravice

DELAVSKI LIST

Koliko novih naroćnikov si že pridobil

»DELAVSKI POLITIKI?«

Ivan Cankar:

Zgodba o zaplenjenem pravićniku

To zgodbo je napisal Cankar 1909. leta. Izšla je tudi v 16. zvezku zbranih spisov 1933. leta na strani 3-14. Ponatiskujemo jo skrajšano kot primer, kako mojstersko je pisal Cankar proti avstrijskemu rećizmu, ki se je poostiril posebno po septemberskih krvavih dogodkih v Ljubljani. Op. ur.

Kar bom zdaj povedal, se je vršilo v Ljubljani ob tistem ćasu, ko je dravni pravdnik* reševal domovino. O angelji in sveti posli boćji — kako smo živeli tedaj! Beseda nam je bila takorekoć že na jeziku zaplenjena. Najnedolćnejši, najponićejši ljudje — na priliko jaz — so bili obsojeni med trapiste. Rekel sem prijatelju: »Le verjemi, ljuba duša, da si je grešnik sam kriv kazni in pokore! Govori alojzijsko, piši deviško in angelj Gospodov pojde mimo!« ... Pa sem napisal pridigo, ki je bila tako nedolćna, kaj bi rekel — blaghi sapic šepetanje, vrelca čistega šumljanje, zvezdic miljenih miglanje; prišel je večer, napoćila je ura novic in bel papir mi je strmel v prepla-

šeni obraz...** Takrat so bili povzdignjeni med narodne mućenike ljudje, ki niso imeli prav nič talenta za ta težavni posel. Svoj živ dan so mrvili skromni kruh pravićnega mišljenja in tistih načel — a glej, nenadoma se je odprla svetu in dravnemu pravdniku skrita skrinjica puntarskih misli. Vršile so se tajne tragedije, ki so še premalo oznanjene in poćešćene. Davi še cesarski svetnik, drevi že krvav Danton; vćeraj še sodnik v talarju, danes na zatožno klop! ... Kaj je ćlovek? ...

Šćasoma smo se privadili temu zaplenjenemu življenju; otopeli smo. Nihće se več ni ćudil, če je prinesel natakara na mizo kup belega, neoskrunjenega papirja; bili so ćasopisi, kakor jih je uredil dravni pravdnik. Le tu pa tam je stala samotna beseda, ćrna barćica na belem morju. »Kri« ... Kaj? Ćegava kri? Ali morda poljudna znanstvena razprava o krvi? Ali se je morda komu kri ulila? Ali pa je morda celo ... Sam Bog nebeški vedi — namesto razlage bela pustinja! — »Prokleća« ... Kaj je prokleto? Kdo je proklet? Ćenskega spola je, če je ednina; ampak če je množina, je prokletih več stvari srednjega spola ... Ali

je torej ženska, ali je večkratno srednjepolno prokletstvo, ali je pa prokleta morda le ta ali ona institucija? Bela pustinja, slepa uganka! ... Glej, tam dolg nadpis! »O koristi in potrebi militarizma, osobito z ozirom na ...« Z ozirom na kaj? Nić odgovora! Dravni pravdnik je ćrtal vse oziire in ni maral nićesar povedati o potrebi in koristi militarizma ...

Kar nas je, ki se po boćji nemilosti ukvarjamo s peresom, smo se zatekli v zavetišće namigavanj. Če bi bilo potreba napisati »ostudna sodrga«, se je pero premislilo in je napisalo »ćestita drućba«. Ampak dravni pravdnik je bil prebrisana glava; natanko je vedel — in vedel je, zakaj je vedel — da »ćestita drućba« ne zaslući tega imena, bral je skrito misel in jo je zadavil. Doživl sem veselje, da je pravdnik ćrtal »avstrijski patriotizem«; že njemu samemu se je zdel paradoksen in smatral ga je za norćevanje. Nekoć sem se nameraval povzdigniti na višek namigavne ućenosti in sem na mesto »kri« postavil »pravico«. Dravni pravdnik pa je pravico odpravil ...

Fantazija je tisti nebeški ogenj, ki razlikuje ćloveka od živali. Če sem ugledal nerazumljivo besedo na prazen papirju (tako rekoć nič v niću), sem udaril številko pred tisto niću.

Napisal sem namreć, kar se mi je zdelo najbolj primerno za tisto prazniško praznoto. Drugi ljudje morda niso pisali, ampak njih misli so tkale in pletle strahovite ćlanke. Videl sem jih, ki so strmeli dolge ure na beli papir; in kar je zamolćal jezik, so razodevale oći. Ni ga pisarja na vsem boćjem svetu, ki bi bil napisal toliko krvavih knjig, kakor si jih je takrat mislilo nedolćno ljubljansko obćinstvo. Spoznanje me je obsenćilo, da praznota poraja revolucije ... Ah, ćemu se srdijo nespametni ljudje nad »konfiskacijsko prakso«! Nikoli pać niso videli ćloveka, strmećega na bele rubrike! Strmi, molći ... a misli njegove gredo po takih cestah in klancih, kamor bi jih ne bila pognala še tako ognjevita beseda, ne pisana, ne govorejna! ... Ne, ne: bojna misel bo živela, dokler bo živl dravni pravdnik; odpravite njegga, pa se nas Bog usmili! ... V tistem ćasu je bilo nekoliko upanja, da se vzdramijo trdokorni in načelni zaspanci, kakor se verniki vzdramijo v cerkvi, kadar župnik umolkne; tudi je bilo upanje, da slepci izpregledajo, mutci izpregovore, glućci zaslućijo boćjo besedo ... Sanje, nazaj v predrzno srce! Srd je bil izlit brez koristi in škode, kakor vino v krćmi; natakarića pride, zamenja prt in — še en liter brez zamere! ...

* Tedanij ljubljanski dravni pravdnik se je pisal Trenz.

** Tedaj je v ćasopisu ostalo belo, kar je cenzor zaplenil.

Doma in po svetu

Spominski svetilnik kralja Zedinitelja so odkrili v Splitu v nedeljo, dne 8. decembra. Odkritje se je izvršilo na slovesen način v navzočnosti vsega prebivalstva. Govorili pa so: kraljevi namestnik dr. Perović, za vlado minister dr. Komnenović in predsednik senata dr. Tomašić.

Dolgovi kmetov v državi. V dunavski banovini 1683 (namreč milijonov dinarjev), v dravski 1192, v savski 1185, v primorski 839, v drinski 625, v zetski 496, v vrbski 328, v moravski 320 in v vardarski 209. Skupaj v celi državi 6879 milijonov dinarjev. Dravska banovina je ena najmanjših banovin, zato lahko rečemo, da je najbolj zadolžena, čeprav so naši kmeti marljivi in štedljivi.

O občinskih delavcih. Navadno pravimo, da je občina temeljna enotica politično in socialno. Kolikor je nam znano, so pa zlasti občinski delavci za starost takorekoč nepreskrbljeni, čeprav so desetletja v občinski službi. Občinski delavci vobče nimajo službenih pogodb ali le redko, prejemajo navadno najnižje plače tako le bomo žive. Prva dolžnost občin bi bila, da svojim delavcem zagotovijo pokojnino ali preskrbo za starost, ne pa da jim meče na stare dni »milostino«, če jo sploh imajo uvedeno. Socialnočuteči odbori naj to svojo dolžnost izvrše!

Imenovanje samouprav socialnega zavarovanja. Minister socialne politike Komnenović je izjavil, da bo še ta mesec imenoval samouprave drugih okrožnih uradov za zavarovanje delavcev. Ljubljanska je bila že imenovana, kakor znano.

Papež posreduje v abesinskem sporu. Papež je najprej posredoval posredno v Londonu, sedaj je pa interveniral švicarski nuncij Bernardini pri Avenolu, glavnem tajniku Društva narodov, v italijansko-abesinskem sporu. Na Dunaju pa vedo (»Reichspost«), da posredovanje nima političnega značaja.

Tudi bolnicam ne prizanašajo. Italijani so iz bombnih letal zasipali nezaščiten abesinsko mesto Dessie, ki je postalo žrtev razdejanja in požara. Veliko žen in otrok je ubitih. Prizanesli niso niti vojnimi lazareti, čeprav so bili označeni na strehah z velikimi rdečimi križi. Poškodovan je tudi veliki lazaret, ki so ga poslali v Abesinijo Amerikanci in je ranjena bolniška strežnica in Havasov dopisnik. Radi tega so v Ameriki zelo razburjeni in računajo z gotovostjo, da se bo tudi Amerika udeležila petrolejskih sankcij.

Delavci proti nemškemu fašizmu na Čehoslovaškem. Med čehoslovaškimi Nemci vodi fašistično gibanje neki Henlein. Henleinovo gibanje je pritegnilo tudi nemško delavsko društvo v svoj politični krog. To nemško delavsko društvo je sedaj odločno obsodilo dosedanje zaveznike, češ, da delavstvo takih oslarij kakor so delavski tabori (prisilne delavnice) in zanemarjanje socialnopolitičnih delavskih zahtev, delavska organizacija ne more podpirati. Organizacija je sklenila najostrejši bojkot proti vsem fašističnim osebam in podjetjem.

Holandija je prepovedala z zakonom vse civilne oborožene formacije, ker je država sama »poklicana, da čuva red in mir.

Pariške dopolnilne občinske volitve. V pariških zunanjih okrajih so bile volitve treh občinskih svetovalcev, ki so bile zadnjič razveljavljene. Tri mandate so dobili komunisti.

Predsednik kitajske vlade odstopil. Vangčingvajs, predsednik kitajske vlade, na katerega je bil nedavno izvršen neuspešni atentat, je iz zdravstvenih ozirav odstopil.

V ogledalu

Risba z eno potezo. Nedeljski »Slovenec« je v svojem mladinskem delu objavil risbo z eno potezo, ki predstavlja kolonialnega vojaka, ko strelja s topom. Pač primerno miklavževu darilo za naše malčke: Vzgoja v duhu »Parade der Zinnsoldaten«.

IZ NAŠIH KRAJEV

Ljubljana

O tragiki študenta Gnezde

Vdova železničarja Gnezde je v velikem pomanjkanju študirala svojega sina edinca, ki je bil že absolviran več semestrov tehniškega študija. Sin je obbolel na angini, iskal pomoči pri zdravniku. Ta mu je hotel izrezati iz vratu mandlje, še preden pa je zdravnik mandlje potrgal, je študent Gnezda umrl. — Gnezdo so obducirali, zdravniki so napisali, kaj so ugotovili, sedaj pa bomo čakali, kakšen bo konec te nesreče.

K temu dogodku pa tudi od naše strani nekaj splošnih pripomb: Po dosedanjih zakonitih predpisih je za absolviranega medicinskega študenta, da absolvirajo po doseženem doktoratu še leto dni prakse v bolnici. — Opraviti mora takozvani staž in v ta staž mu vštejejo tudi še odsluženih 9 mesecev vojaškega roka. Potem pa je v smislu zakona zrel in dober, da ga spuste nad bolnega človeka.

Kakšen pa je ta staž? V letu dni mora absolvirati tak mlad zdravnik vse oddelke v bolnici: interni, kirurški, očesni itd., dalje pa mora biti v otroški bolnici in v socialno-higienski službi tudi še nekaj mesecev.

Bolnica je za takega stažista »Schnellsiedekurs«, kjer ga naj nauče zdravništva po metodi: Wie erlerne ich Türkisch in 14 Tagen — toliko glede dobe stažiranja samega.

Kako pa se vrši to stažiranje. — Na posameznih oddelkih se gnete vedno po več takih stažistov, ki štejejo dneve, da bodo dobili primarijev podpis, da so staž pri njem v redu dovršili. — Zato potrdilo imajo primariji že kar formular in moder odide tak stažist z oddelka, kjer ni dejansko vršil nobenega praktičnega zdravniškega dela. — Stavimo glavo, da primarij velikokrat vseh stažistov niti ne pozna.

Prva ugotovitev: enoletna praksa v bolnici — je nezadostna.

Druga ugotovitev: primariji — recimo, da ne morejo — ne posvete zadostne pozornosti tem stažistom. Staž bi moral biti najtežavnejša in najresnejša šola za mladega zdravnika. — Pa — najbolj stroga, stroga ne samo kar se tiče strokovne izobrazbe in izpopolnitve, marveč tudi kar se tiče njihove moralne in etične vrednosti.

Cankarjev večer v Ljubljani

Kakor slišimo, pripravlja delavsko glasbeno društvo »ZARJA« v soboto, dne 14. decembra 1935 ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice svoj II. delavski prosvetni večer s spominom na obletnico smrti Ivana Cankarja. Delavski oder »Zarje« je marljivo na delu. Izza kulis izvedemo, da bo uprizoril govorniki zbor krasno sliko iz »Kurenta«, in bo diapozitiv gledalcem molče pokazal klic Ivana Cankarja:

»Nobeno delo, ki ga je človek izvršil v prilog kulture, ne izgine na vekomaj: ne ogenj, ne meč ga ne more pokončati. S krvjo tistih naših delavcev prvorojencev je bila pognojena njiva. In kadar bo žetev dozorela in bodo kose pripravljene, se boste spominjali mučnikov.«

Govorniki zbor pa bo nato zagovoril iz »Kurenta«:

»Dolgo si trpel, ti sužnji narod, stanovitno si nosil svoj križ; toda Kristus sam se je zgrudil na klanec; on sam, ki je bil rojen za posodo trpljenja, je zajokal na križu. Kaj niso tebi že dnevi šteti; kaj ni že morda blizu tista grenka ura, ko boš klical proti nebu:

Boj čevljarjev proti Bafi. »Združba čevljarjev« za sodni okraj Ljubljana je sklicala za 8. december v Delavski zbornici javno zborovanje, na katerem je predvsem obrazložilo svoje globoko upravičeno stališče proti Bafi. Dobro obiskani shod je otvoril načelnik združenja s. Jernej Perdan, ki je pozdravil razne zastopnike iz vseh okrajev Slovenije, nato pa podal izčrpno poročilo o vsem boju čevljarjev proti Bafi.

Bafa je odprl svojo prvo prodajalno v Ljubljani že l. 1934. V začetku se ni uganjal konkurence, kakor jo sedaj, vseeno je čevljarstvo takoj opozorilo vsa oblastva, da bo Bafina kapitalistična družba ogrozila življensko eksistenco naših čevljarjev, če se ne bo prepovedalo njeno udejstvovanje v naših krajih. Toda čevljarji so povsod naleteli na gluha ušesa in danes ima

Bafa že 500 podružnic v Jugoslaviji in da doseže popoln monopol za svoje bla-

Zato bi mogel dobiti tak stažist odpuštnico bolnice le, če bi primariji spoznali, da je i strokovno i moralno usposobljen, da postane — zdravnik. Izrecno pa moramo zapisati: človeštvo rabi kirurgov etc. — zdravnikov. Kajti, boljši dohodki, ki jih imajo prilično zdravniki, vabijo v medicinski študij tudi one, ki jim je spekulativnost in dober zaslužek — edino vabilo.

Za ta boljši kruh pa moramo fiksirati najstrožje mere in visoko dvigniti hlebec onim, ki ga po svoji strokovni in moralni kvalifikaciji niso vredni. — To pa morem uspešno storiti le v bolnici in na primarijih leži odgovornost za kvaliteto zdravniške službe izven bolnice. Tega sita nam manjka, tega sita niso doslej napravili naši primariji in zato so tragike nujne. Točno vemo, da so vršili nekateri staž tako, da so hodili na oddelke kadit cigarete, čitat časopise, čakajoč le, da bodo z dobrimi zvezami dobili ugodna in udobna mesta. Kvalifikacija, ki jo prinese iz bolnice, je pa v vsakem primeru enaka, stereotipna in brezpomembna.

Nadaljnja ugotovitev pa je še ta-le: stažisti morajo služiti zastoj, to pa žene marsikoga iz bolnice predčasno, ker nima sredstev za preživljanje. Temu je tudi treba napraviti konec. Sredstva za ta namen se morajo dobiti, ker mi moramo podaljšati staž. — Mi moramo doseči, da bodo prišli med ljudi res zdravniki, ki bodo lahko rekli: ob skrbnem in strokovno visokem vodstvu primarijev sem se dodobra usposobil za zdravnika.

Ne pa, da hodim nekaj tednov na oddelek za bolezni v ustih in nosu, tam nisem dobil niti enkrat noža v roko, potem pa se predzmem doma zasaditi nož v bolnega siromaka.

Tragika študenta Gnezde bo dobila svojo številko v spisih državnega tožilstva. Tragika pa ne sme končati tam, marveč mora dobiti svoji še vse bolj važni številki v spisih zdravstvenega oddelka Dravske banovine in v vloženem zapisniku ljubljanske bolnice. — Ta številka pa naj začne s študijem primarijev o tem problemu in s sklepi, ki bodo jamčili za zadostno in popolno usposobljenost zdravniškega naraščaja.

»Moj Bog, zakaj si me zapustil? Ali bi človek zajokal, ali bi molil Boga, da je že konec te žalosti polne tisočletne križeve poti, da je že blizu Golgota, ura tretja?«

Na platnu se pojavi senca človeka. Sliši se glas:

»Le vkup, ti vboga gmajna! Bakljo prižgimo, prižgimo jih sto, da nam bodo svetile do rabljev. Naše meso jih je našilo, naša kri jih je napojila — tirjamo svoje meso in svojo kri. Mi smo sejali, naša je žetev, sužnji, vstanite! Le vkup uboga gmajna!«

In še alegorija. A vsega ne smemo raje povedati. Igrala bo »Zarja«, mandolin-ski orkester »Zarje«, pel bo moški in mešani zbor »Zarje« itd.

Gotovo bo dvorana že pred dnevom prosvetnega večera razprodana, ker že zdaj hodijo po vstopnice. Zato ne zamudite, posebno ljubitelji Ivana Cankarja in tisti, ki Vam je pri srcu delavsko kulturno gibanje, da Vas vidimo na tem Ivan Cankarjevem večeru »Zarje«.

Eden, ki včasih pokaže za kulise.

go, je uvedel še popravljalnice, da vzame zadnje delo desetisočev, ki se preživljajo pri nas doslej od čevljarske obrti.

Čevljarji v savski, drinski in dunavski banovini so dosegli, da so tamošnje banske uprave prepovedale Bafi popravljalnice.

Toda v dravski banovini se to ni zgodilo. Zadnja deputacija čevljarjev se je oglasila l. okt. t. l. pri g. banu Natlačanu, ki pa je odgovoril, da nima zakonitih možnosti za prepoved Bafinih popravljalnic po njegovi pogodbi z nekimi mojstri.

Za s. Perdanom so nastopili še razni govorniki in poudarjali potrebo, da se vse združi proti Bafi, če nečemo pogina desetisočev naših ljudi. Na koncu je bila sprejeta resolucija, ki jo objavljamo posebej, ker je splošnega pomena ne le za Ljubljano, temveč za vse naše čevljarje in delovno prebivalstvo.

Maribor

Privatni in trgovski nameščenci, pozor! Podpisane organizacije sklicujejo za petek, dne 13. decembra t. l. ob 20. uri skupno zborovanje, ki se bo vršilo v dvorani Delavske zbornice v Mariboru, Sodna ulica 9-II, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo o pokojninskem zavarovanju, poroča g. dr. Vrančič, ravnatelj Pokojninskega zavoda iz Ljubljane. 2. Načrt trgovskega zakona in nameščenci. 3. Razno. — Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije, podružnica Maribor. — Društvo odvetniških in notarskih uradnikov v Mariboru. — Pomočniški odbor Združenja trgovcev v Mariboru. — Zveza bančnih uradnikov, pododbor Maribor.

Zaupniški tečaj. V sredo, dne 11. decembra ob 19. uri predava s. Petejan o »socialnem zavarovanju« in ob 20. uri g. Cibic o računstvu». Pridite polnoštevilno!

V mestnem svetu ni nobenega delavca. Na zborovanju obrtnikov 1. decembra je neki prvak JZR dejal, da so pri sestavljanju no-

kovnih organizacijah, ter je izrazil upanje, da bodo temu primeru kinalu sledili tudi drugi obrati.

Pri mariborski narodno-strokovni zvezi je padlo članstvo od 800 na 50 članov.

»Detoljub« je priredil v nedeljo popoldne v svojem lokalu na Ruški cesti posrečeno otroško igro »Gašperček, Miklavž in Parkelj«. Igrali so otroci za otroke, pod vodstvom sodruka Pelikana in so vzbujali pri svojih malih, kakor tudi odraslih gledalcih, dosti nedolžnega smeha.

Družabni večer, ki ga je v soboto zvečer priredilo obrtništvo v Gambrinovi dvorani kot zaključek Obrtniškega tedna, je nad vse pričakovanje uspel. Nastopil je zbor združenja obrtnikov pod spretnim dirigentom g. Lahom Antonom, odnosno Karolom Rakušo in tamburški zbor pekovskih pomočnikov pod taktirko s. Jazbinška. Zeleni leti, da bi obrtništvo priredilo še več takih večerov, ki poglobljajo družabne stike.

Kreftovi »Malomeščani«, ki jih lahko smatramo za vreden pendant Cankarjevemu »Hlapcem«, so imeli tudi v Mariboru pri svoji premijeri v nedeljo zvečer popoln uspeh.

Do božiča bo pod streho zgradba nove šole v magdalenskem predmestju. Sedaj se gradi že tretje nadstropje.

Kaznovani vlomilci. Berkop in oba brata Kropela, ki so letos poleti vlomili v Pošovo trgovino in Knezerjevo draguljarno na Aleksandrovi cesti, kjer so napravili preko 20.000 Din škode, so bili obsojeni te dni na 5, 6 in 7 let ječe.

Hrastnik

Letos smo proslavljali sv. Barbaro na posebno slovesen način. Saj smo blagoslovljali novo zastavo sv. Barbare, za katero je žrtvoval vsak rudar po štiri dinarje, a ostalo pa TPD in njeno uradništvo. Delavci pa poznamo še nek drug svoj praznik, katerega pa ne smemo praznovati, da bi manifestirali za svoje pravice ter za pravice vsega delovnega ljudstva. Proti temu menda ne bi imela nič niti sama sv. Barbara, ki ima s tem, da je dobila novo zastavo, tudi več besede.

Kuhinja za brezposelne delavce je pričela l. t. m. posloovati. Na stroške in po zaslugi sedanjega občinskega odbora se hrani v njej 25 brezposelnih delavcev te občine. Število teh revežev se bo pa vsled tega, ker je prenehalo radi zime skoro vse javno delo, še povečalo, tako, da je bila ustanovitev te kuhinje v resnici nujna. — Kuhinja je nastanjena v starem fantovskem domu, ki ga je dalo na razpolago tukajšnje vodstvo rudnika z osmimi posteljami vred. — Za vse to in za ostale usluge v tem pogledu gre tukajšnjemu ravnateljstvu vse priznanje.

Zagorje ob Savi

Pred občinskimi volitvami? Naši jeruzalemski so razširili vest, da bodo volitve v občino dne 12. ali 19. januarja 1936. Ta vest je naše Jenesarje okrog občine silno potrla. Pa tudi jeruzalemski so skregani med seboj. Mnogo je namreč pri nas ljudi, ki pravijo: Po dejanjih jih bomo sodili! Teh dejanj pa tudi pri novih ljudeh ni nikjer videti. Posebno naši brezposelni to bridko občutijo, ker se zdaj nimajo svoje kuhinje, čeprav so je tako potrebni.

Zato mislimo, da ne bodo našim jeruzalemscem veliko pomagali sestanki z brezposelnimi, katerim obljubljajo, da jih bodo vzeli na kandidatno listo, če za nje glasujejo, vse potrebe brezposelnih pa da bodo rešili še le po volitvah. Tako so pri zadnjih občinskih volitvah tudi naši Jenesarji obljubovali, pa ni bilo nič iz tega. Zato mislimo, da bodo to pot naši brezposelni pametnejši.

Delavski pevski in glasbeni odsek »Zarje« bo vpriporil v nedeljo, dne 15. decembra t. l. ob pol 6. uri zvečer v Zdržni dvorani na Lokah komedijo v 3 dejanjih »Razkrinkana morala«. Po režiserju Uletu Antonu so vloge robro razdeljene in upati je, da jih bodo tudi igralci uspešno izvedli.

Ježica

Dovč Ignac bo župan na Ježici.

Ježenskim radikalom načeljuje odlični ljubljanski advokat, ki mu je šlo za to, da pokaže navzgor, da so Ježenčani zanj. Zato se vrše volitve baš v tej občini 15. dec., dočim jih v drugih okoliških občinah Ljubljane ni.

Ljubljanska radikalija je gotovo zelo vesela, ker so bili sestanki za listo delovnega ljudstva prepovedani, misleč, da bo radi tega nastopila samo ena — radikalna — lista. Toda uračunali so se. Vložen in pri sodišču potrjena je bila tudi lista delovnega ljudstva, katere nosilec je s. Dovč Ignac. Ker so radikali onemogočili zborovanja Dovčeve liste, so morali okoli vogalov poizvedovati, kako gre s to listo — in so pri tem seveda nasledili napačnim informacijam. Zato »Domoljub« in »Slovenec« tako narobe poročata o ježenski volivni borbi. Ljubljanski radikali vedo zdaj — žal prepozno — da so ga polomili in da bodo sami padli v jamo, ki so jo drugim kopali.

Prehudi nesreči se mislijo izogniti z raznimi izmikani in širjenjem neresničnih vesti. Tako se »Domoljub« niti tega ne upa povedati, da je Severjeva lista — radikalna. Šele nedeljski »Slovenec« je priznal, da je Severjeva lista — lista radikalne stranke.

Kdo pa je radikalna stranka? Najbolje jo je označil njen glavni voditelj v Beogradu — o tem so poročali vsi časopisi — ko je rekel:

»Državi ne zadoščata policija in žandarmerija, potrebuje tudi prostovoljne neplačane žandarje in vojake, to so pa člani JRZ.«

»Slovenec« si hoče pomagati s tem, da hoče Dovčevi listi tlačiti v čevlje JNS, o kateri vendar vsakdo ve, da tvori večino v senatu, ki podpira naše — radikale. Čemu uganjate, gospodje, to ponesrečeno demagogijo? Pri »Slovenecu« pač vedo, da so sami ježenski klerikalci kaj malo navdušeni za radikalijo, pri »Domoljubu« vedo, da sami Ježenčani niso navdušeni za to, da bi bili igračka za politične karijere dveh ljubljanskih advokatov, gospoda v Kopitarjevi ulici ve, da so njihovi pristaši nezadovoljni s samo sestavo radikalne liste; zato si pa skušajo pomagati z lažmi, grožnjami in obljubami.

Nekaj ovadb radi volivnih obljub smo že podali državnemu tožilstvu, ker mi hočemo, da vsi, ne samo radikali, volijo tako, kakor je zapisal nedeljski »Slovenec«:

»Mi bomo volili brez pritiska, brez orožnikov, brez ovaduhov.«

Ježenčani ne marajo biti več igračka mi hočemo svobodo in enakopravnost, pošteno gospodarsko politiko v korist delovnega ljudstva, zato bo bo v nedeljo že dopoldan vsi šli na volišče in vsakdo bo povedal pred komisijo:

Glasujem za Dovčeva Ignaca.

Ježenčan.

Ruše

Delavsko zborovanje. V nedeljo, dne 15. t. m. s pričetkom ob 9. uri dopoldne se bo vršilo v gostilni Magdičova zborovanje, na katerem bosta poročala govornika iz Maribora o pomenu strokovne organizacije in delavskega tiska. Delavci in delavke, pridite v čim večjem številu.

Guštanj

Važno delavsko zborovanje se bo vršilo v nedeljo, dne 15. t. m. s pričetkom ob 9. uri dopoldne v gostilni Milonik z dnevnim redom: 1. socialna zakonodaja, delavski tisk in pomen strokovne organizacije. Govorila bosta referenta iz Maribora. Delavci, pridite polnoštevilno in pripeljite tudi žene s seboj.

Leše pri Prevaljah

Na zborovanju, ki se bo vršilo v nedeljo, dne 15. t. m. s pričetkom ob pol 3. uri dopoldne v gostilni Gaser, se bo razpravljalo o delavski zaščiti zakonodaji, delavskega tiska in pomenu strokovne organizacije. Poročala bosta referenta iz Maribora. Udeležite se zborovanja v čim večjem številu.

Razpust Zveze delavskih žen in deklet

Zakaj je oblast razpustila Zvezo delavskih žen in deklet?

Po odločbi kraljevske banske uprave je bila na osnovi § 11 zakona o društvih, shodih in posvetih razpuščena dne 27. novembra 1935 Zveza delavskih žen in deklet za Slovenijo s sedežem v Ljubljani in s tem vse njene podružnice na Jesenicah, Javorniku, v Trbovljah, Celju, Mariboru, Ptuj in Mežici.

Kot razlog razpusta se v odločbi navajajo sledeča dejstva:

Po pravilih je bila Zveza osnovana kot nepolitična organizacija, ugotovilo pa se je, da se udeležuje nasproti temu politično. Posebno se je opazilo, da so nekatere podružnice prirejale predavanja, katerih vsebina je nasprotovala obstoječemu družabnemu redu ter so se prikazovale razmere v Sovjetski Rusiji v ugodni luči. Pozivalo se je ročno in umsko delavstvo v skupno fronto zoper kapitalizem in izkoriščanje proletariata, odnosno se je nameravalo prirediti taka predavanja, ki pa so bila oblastno prepovedana.

Delegatinja Zveze delavskih žen in deklet se je udeležila kongresa žen proti vojni in fašizmu, ki se je vršil v Parizu dne 4. in 5. avgusta 1934, kar naj bi značilo, da je bila omenjena Zveza v zvezi z ilegalno komunistično stranko Jugoslavije.

Na proslavi Ženskega dneva dne 8. marca 1935 je Zveza nameravala prirediti predavanje. To predavanje je uprava policije v Ljubljani prepovedala, ker je vsebina nasprotovala obstoječemu družabnemu redu. Enako je bila primorana dne 6. avgusta zabraniti najavljeni prosvetni večer (mirovno manifestacijo).

Dne 10. marca 1935 je podružnica te organizacije v Mariboru priredila povodom proslave mednarodnega ženskega dneva predavanje o položaju in zahtevah delavskih žen, katerega vsebina je bila izrazito politična in usmerjena zoper sedanjí družabni red.

Gospod Tumpej obsojen radi denuncijanstva

Bivši vodja nacionalnih železničarjev: 600.— Din za novo tožbo, 14 dni zavora in 1200.— Din iz prejšnje pogojne kazni.

V ponedeljek, dne 10. t. m. je bila končno zaključena pravda v znanih tožbah 35 železničarjev proti dolgoletnemu reprezentantu nacionalnih železničarjev, železniškemu uradniku g. R. Tumpeju. Velika dvorana okroglega sodišča je bila zopet nabito polna železničarjev in tudi razne oblasti so poslane svoje zastopnike.

Kot priča je bil zaslišan še narodni poslanec g. Lukačič, kojega izpovedba je bila porazna za g. Tumpeja. G. Lukačič je leta 1934 prevzel predsedstvo Udruga narodnih železničarjev v Mariboru za g. Tumpejem in je našel v njegovi zapuštni med drugim vtoževani denuncijantski seznam železničarjev, na katerem so bili tudi člani udruženja samega označeni kot nasprotniki nacionalnih organizacij, ki baje izražajo do njih povsod splošno mržnjo. Priča g. Lukačič je izpovedal, da še nikoli ni slišal ali delal v organizaciji, ki bi vodila več let stare člane društva na listi kot nezanesljive skupno z nečlani in da torej ta lista ni mogla biti za notranjo evidenco.

Denuncijacija lastnega tajnika.

Usodno pa je bilo pri razpravi za g. Tumpeja ravno vprašanje njegovega branilca dr. Irgoliča na pričo g. Lukačiča.

Dr. Irgolič: »Ali Vam je znan le en slučaj, da bi bil g. Tumpej škodoval lastnemu članu?«

Priča g. Lukačič: »Za odgovor na to vprašanje bi moral dobiti primeren čas, da morem zbrati ves potreben material. Znano pa mi je že sedaj, da je g. Tumpej denunciral med drugim svojega lastnega tajnika v društvu pri vodstvu delavnice. Samo danes ne vem točno imena tega tajnika, jeli bil to g. Volk ali nek drugi.«

Izdatki za »božičnico«.

Nadalje je izpovedal g. Lukačič, da so takrat našli v arhivu društva poleg denuncijantskega seznama železničarjev tudi dokumente o izdatkih za božičnico v letu 1933, ki pa se dejansko za božičnico niso uporabili, ampak čisto v druge svrhe. Tudi to odkritje je vzbudilo med člani strašno ogorčenje.

Novi seznam »nezanesljivih«.

Priča železniški uradnik Artič je izpovedal, da je prišel k njemu g. Tumpej marca 1934 in zahteval nujno seznam železničarjev iz kurilnice, ki ga pa je on odklonil izdelati.

Zastopnik dr. Reisman vpraša: »Zakaj ste odklonili napraviti seznam? Ali se Vam je zdelo takšno delo preumazano?«

Priča Artič: »Zdelo se mi je to sumljivo, ker bi ta seznam gotovo lahko pridelal škodoval. Tumpej mi je kazal marca 1934 več seznamov železničarjev iz Maribora, razdeljenih po službenih edinicah s pripombo »avstrijakantov«, »nemčurjev«, »nezanesljivih«. (Medklic: »Ali seznama Jungschützov ni bilo?«) Med njimi je bil tudi član Udruga, ki igra celo pri narodni žel. godbi »Drava«, Anton Dežman, katerega sem jaz potem svaril, naj se pazi, ker je na Tumpejevem seznamu.«

Dr. Reisman je predložil uradno potrdilo železnice, glasom katerega je bil oklevetani železničar Unger Franc iz seznama v službi že pred leti izrecno pohvaljen in nagrajen, ker je preprečil tatvino v škodo železnice z izpostavljenjem lastne življenjske nevarnosti. Iz tega sledi, da tak uslužbenec pač ne more biti nezanesljiv in vendar je tudi na seznamu g. Tumpeja.

Od g. Tumpeja predlagana priča železničar g. Kessler, tudi njegov bivši tajnik, pa je kot priča izpovedal, da je baje bil ta seznam v miznici Udruga že ob njegovem prevzemu tajništva, t. j. leta 1932.

Predlog za zaslišanje prejšnjih, tudi takratnih tajnikov Zoreta in Pavlovčiča v dokaz, da je ta izpovedba neresnična, ker ta dva seznama nista nikdar videla v tajništvu leta 1932, je sodnik odklonil.

Prečitano je bilo poročilo generalne direkcije, da Tumpej in tovariši niso nikdar tega seznama poslali v Beograd ali to vsebino sporočili komisiji, ki je prišla preiskovat. Enako je pisala železniška direkcija iz Ljubljane.

Po 3 urnem razpravljanju sta predlagala zastopnika tožnikov dr. Reisman in dr. Ravnik obsodbo toženih. Po pričevanju železniških uradnikov podnačelnika Plantana in delno tudi g. načelnika Permeta in uradnika Gajška, je dokazano, da je komisija, ki je prišla iz Beograda v Maribor maja 1934 imela ravno ta seznam. Toženi so priznali, da so pri seznamu sodelovali, da so seznam izdelali, g. Tumpeja izdaja njegova pisava. Obdolžil je svoje lastne tovariše železničarje državljanske nezanesljivosti, ne da bi sploh poskušal dokazati resnico ali vsaj dobro vero. Iz dveh pogojnih predkazni je razvidno, da ni mogoče pričakovati zboljšanja brez kazni, ki bo dala zadoščenje zakonu in žaljenim tožnikom. Zato se naj tudi

stara pogojna kazen 14 dni zavora

in 1200.— Din denarne kazni, ki jo je dobil g. Tumpej 19. nov. 1932 radi žalitve postajenačelnika g. Stefina, izreče za zapadlo in sedaj izvrši. G. Tumpej sam je danes v debati z g. Artičem priznal, da so se podobni seznam železničarjev v letu delali pri Udrugu zato, da se ljudi premešča in je torej tudi jasan namen vtoževanega seznama.

Porazno je obsodil delovanje g. Tumpeja tudi zastopnik g. dr. Ravnik, ki je zahteval eksemplarno kazni, ki jo pričakuje vsa mariborska javnost. Potrebno pa bi bilo, da bi imeli seznam »Jungschützov«. — Sodba mora biti takšna, da bo zadoščenje znanemu vseobčemu pregovoru in izreku.

Sodnik je izrekel po zagovoru tožencev

sodbo,

s katero se g. Tumpej obsoja, da je izročil vtoževani seznam z opombami o železničarjih železniški direkciji Beograd in se obsoja na 600.— Din denarne globe, oziroma 10 dni zavora in da se izvrši prejšnja pogojna kazen iz leta 1932, t. j., da mora odsedeti 14 dni zavora in plačati 1200.— Dir denarne kazni. Oproščata pa se tega dejanja g. Tumpej in Prevoljšek kot tudi napravljani seznam skupno z g. Tumpejem, ker se ni moglo dokazati, da niso tega delali že leta 1932, katero dejanje pa bi bilo že zastarano.

Številna publika je sodbo prav živalno komentirala. Splošno pa je bilo zadoščenje, da je bilo končno denuncijantstvo v Mariboru med železničarji s sodbo pribito in tudi obsojeno. Upajmo, da bo sedaj tega denuncijantstva tudi konec in da bodo vsi denuncirani dobili tudi zadoščenje. Železničarji pa se lahko iz vsega tega za bodočnost mnogo naučijo.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, storj takoj svojo dolžnost!

Čevljarji se boré za svoj obstoj

500 Bafnih podružnic v Jugoslaviji — Desettisoči naših obrtnikov in delavcev ogroženi

Na manifestacijskem zborovanju v Ljubljani z dne 8. 12. 1935 zbrani člani ter pomočniki Združenja čevljarjev v Ljubljani, delegati vseh ostalih združenj v dravski banovini so poslali ministrstvu trgovine to-le resolucijo:

Čevljarska in usnjarska obrt, trgovina in industrija se nahajajo v skrajno obupnem položaju. Na tisoče in tisoče čevljarskih obrtnikov je brezposelnih in trpe s svojimi družinami največjo bedo in pomanjkanje. Trgovci opuščajo svoje trgovine, industriji pa so primorani omejití svoje obratovanje. Brezposelnost v tej stroki je nastala s tem, ker se je dalo Bafi dovoljenje za zgraditev tovarne v Borovu pri Vukovaru in ker se mu dovoljuje otvarjanje vedno novih prodajal, ki jih je danes že ca. 500 in ker se uredba z dne 3. avgusta 1934 o prepovedi industrijskih popravilnic ne izvaja pravilno. Bafa namreč hoče s svojimi izdelki popolnoma uničiti domačo čevljarsko obrt in industrijo in tako sčasoma svoje izdelke monopolizirati. Ponovno poudarjamo, da je domača čevljarska obrt in industrija tako razvita, da je zmožna kriti potrebo obuval tudi v vojnem stanju. Končno tudi poudarjamo, da ostale države niso šle Bafi tako na roko kakor pri nas, ter so znale ščititi svoje in interese svojih državljanov.

Nemški emigranti v Belgiji za demokracijo Nemčije. V Bruslju so nemški emigranti ustanovili »pripravljalni odbor« v svrhu akcije za demokracijo v Nemčiji. V odboru sodelujejo soc. dem. poslanec Maks Braun, komunist E. Kirschmann, Henrik Mann in drugi. Iste dni se je vršila v Bruslju komunistična konferenca, ki so se je udeležili delegati iz Nemčije. Na konferenci so izvolili za predsednika stranke namesto Thälmana Viljama Piecka, ki je prevzevali predsedstvo, izjavil, da je treba temeljito izboljšati odnošaje do socialne demokracije, čeprav mora borba za demokracijo in politično svobodo obenem vpoštevati vse demokratične sile naroda. V mnogem je cepljenje delavskih sil povzročilo današnjo reakcijo. To spoznanje je potrebno. — Iskrene besede predsednika Piecka so napravile na konferenci najboljši vtisk.

Občni zbor

Cankarjeve družbe

se bo vršil v četrtek, dne 19. decembra 1935 ob 1/8. zvečer v prostorih Strok. komisije.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora.
2. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in gospodarja.
3. Poročilo finančne kontrole.
4. Volitve.
5. Knjige za prihodnje leto.
6. Razno.

V smislu pravil imajo pristop k občnemu zboru vsi ustanovniki in redni člani.

OPOZORILO.

Podpisani Šerbec Maks, mesarski mojster v Studencih, Kr. Petra cesta št. 70, sem dobil v sodni pravdi proti mesarskima mojstrom g. Smodeju Francu in Holzknechtu Karlu popolno zadoščenje ter sta morala oba pred sodnijo preklcati vse obdolžitve, ki so se širile proti meni po Studencih. Izjavila sta, da ni nobenega povoda odrekatí mi mojstrskega naslova in so tudi govorice o zaprtju mesnice brez podlage. — Zato opozarjam vsakogar, ki bi še nadalje širil take vesti, da ga bom moral sodnjsko zasledovati! — Svojlím mnogoštevilnim odjemalcem in prijateljem bom pa tudi v bodoče najceneje postregel z najboljšim blagom in se priporočam.

Studenci, dne 6. decembra 1935.

ŠERBEC MAKŠ, mesarski mojster, Studenci pri Mariboru, Kr. Petra c. 70

Esperanto

Člani-delavci Delavskega esperantskega društva v Ljubljani obveščamo javnost in vse zavedne sodruge in sodružice, da nimamo ničesar skupnega z dne 14. decembra nameravanim Zamenhofovim večerom v hotelu Miklič (Metropol) in da se delavci udeležimo enake proslave v hotelu »Slonux«, ki jo priredi klub esperantistov isti večer. Takozvano Delavsko esperantsko društvo dejansko ne obstoja, ker je izključilo 24 delavskih članov ter ga vodijo razen dveh izvoljenih odbornikov kooptirani člani. Toliko zaenkrat v pojasnilo.

Prijatelj Prirode

»Prijatelj Prirode« bo priredil v soboto, dne 21. t. m. božičnico. Začetek ob 20. uri v društvenem lokalu, Ruška cesta 7. — Darila se lahko oddajo v petek, dne 20. in v soboto, dne 21. t. m. od 18. ure dalje v društvenem lokalu.

Sportna rubrika

Sportni klub »Svobode« je otvoril plesno šolo za svoje člane v nedeljo, dne 1. decembra. Vaje se vršijo vsako nedeljo in praznik ob 3. uri popoldne v dvorani na Lokah. Član lahko postane vsak. Poduk v vseh vrstah družabnih plesov. Kdor ima veselje do plesa, je vltudno vabljen.

ZOBNI ATELJE!

Vsa zobarska dela izvršuje po nizkih cenah in z garancijo

Heric Ludvik, dentist-teh.

v Studencih pri Mariboru, Ciril-Metodova ulica 17/1.

Pregled in informacije brezplačno.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarné v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.